

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ I PETYCJI

Warszawa, 3 kwietnia 2024 r.

BAP.DPK.133.13.2024 MKo

P11-15/24	Data wpływu petycji 22 stycznia 2024 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 2 kwietnia 2024 r.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO
TEMAT
POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE,
KASACJA – NADZYCZAJNY ŚRODEK ZASKARŻENIA

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Roman Jacek Arseniuk.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, poprzez przeniesienie przepisów zawartych w Dziale XI – „Nadzwyczajne środki zaskarżenia” do Działu IX – „Postępowanie odwoławcze”.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje by przepisy regulujące kasację, obecnie ujęte w Dziale XI – „Nadzwyczajne środki zaskarżenia” – zostały przeniesione do Działu IX – „Postępowanie odwoławcze”. Zdaniem wnoszącego petycję kasacja w postępowaniu karnym, powinna zostać zaliczona do zwyczajnych środków odwoławczych i być umieszczona w jednostce systematyzacyjnej obejmującej te środki.

Wnioskodawca uważa, że obecne uregulowanie kasacji jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia w Kodeksie postępowania karnego wywołuje ogromne zamieszanie przy praktycznym zastosowaniu prawa.

Petytor przywołał przykład skazania oskarżonego przez sąd II instancji i doprowadzenia skazanego do zakładu karnego celem odbycia kary pozbawienia wolności. W takich sytuacjach nie zwraca się uwagi jednak na to, że w przypadku złożenia kasacji na korzyść skazanego i uwzględnienia jej, Skarb Państwa może zostać narażony na wypłatę odszkodowania.

Ponadto jak podniesiono się w uzasadnieniu petycji, przy zaproponowanej zmianie doszłoby do odciążenia pracy sądów, które muszą przekazywać sobie akta sprawy do wykonania w przypadku uchylecia prawomocnego orzeczenia w wyniku kasacji.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 175 stanowi, że wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. W art. 176 ustawy zasadniczej wyrażona została zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, a ustrój i właściwość sądów oraz postępowanie przed sądami określają ustawy.

Zgodnie z art. 183 Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania oraz wykonuje inne czynności określone w Konstytucji i ustawach.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37 ze zm.) w art. 519 stanowi, że od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego może być wniesiona kasacja.

Do wniesienia kasacji uprawnione są strony tj. oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony występujący w roli oskarżyciela posiłkowego lub oskarżyciela prywatnego oraz oskarżony (art. 520).

Podmiotami szczególnymi, które uprawnione są do wniesienia kasacji są: Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich. Mogą oni wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie.

Ponadto Rzecznik Praw Dziecka może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie, jeżeli przez wydanie orzeczenia doszło do naruszenia praw dziecka (art. 521).

Kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień stanowiących bezwzględne podstawy uchylenia orzeczenia (wskazane w art. 439 Kodeksu postępowania karnego) lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary. Ograniczenia co do wniesienia kasacji wyłącznie z powodu niewspółmierności kary nie stosuje się do kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego.

Zgodnie z art. 524 § 1 i 2 termin wniesienia kasacji dla stron wynosi 30 dni od daty doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem. Wniosek o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem należy zgłosić w sądzie, który wydał orzeczenie, w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia, a jeżeli ustawa przewiduje doręczenie orzeczenia, od daty jego doręczenia. Terminów wskazanych powyżej nie stosuje się do kasacji wnoszonej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka.

INFORMACJE DODATKOWE:

Wedle powszechnie aprobowanego stanowiska kasacja nie jest w polskim systemie prawnym instrumentem stanowiącym element trójinstancyjnego systemu orzekania, a środkiem nadzwyczajnym.¹

¹ T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, s. 1170–1171; A. Sakowicz, M. Warchoń, (w:) K. T. Boratyńska, A. Górski, M. Królikowski, A. Sakowicz, M. Warchoń, A. Ważny, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, wyd. 6, red. A. Sakowicz, Warszawa 2015, s. 1034.

Nadzwyczajność kasacji wyraża się w tym, że jej istnienie w porządku prawnym nie stanowi pochodnej uprawnień stron w ramach dwuinstancyjnego modelu odwoławczego, gdyż przysługuje ona od orzeczeń prawomocnych, tj. korzystających z powagi rzeczy osądzonej i co do zasady niewzruszalnych. Jej cechą jest autonomiczny charakter oraz ukształtowanie niezależnie od podstaw, które dotyczą środków odwoławczych. Należy bowiem pamiętać, że każda ingerencja w prawomocne orzeczenie powinna mieć charakter wyjątkowy, a normy prawne ją konstruujące powinny podlegać wykładni zawężającej. Instytucja kasacji narusza stabilność prawomocnych orzeczeń oraz ingeruje w zasadę *ne bis in idem*, co stanowi równocześnie ingerencję w zasadę państwa prawa, która obejmuje przecież w swojej treści zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przezeń prawa, będąc emanacją zespołu cech systemowych zapewniających jednostce bezpieczeństwo prawne.²

Według Sądu Najwyższego „kasacja jako nadzwyczajny środek zaskarżenia nie może opierać się na zarzutach błędnej oceny poszczególnych dowodów, czy błędów w ustaleniach faktycznych. Funkcją sądu kasacyjnego jest eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych z rażącym naruszeniem prawa, co potwierdza, że Sąd Najwyższy rozpoznający kasację jest sądem prawa, a nie sądem faktu. Sąd Najwyższy nie jest sądem odwoławczym kolejnej instancji i nie może dublować kontroli instancyjnej”³.

Do Sejmu 22 stycznia 2024 r. złożona została petycja o tożsamy wnioskach i treści, jak petycja prezentowana. Petycja 4 marca 2024 r. została skierowana do sejmowej Komisji do Spraw Petycji celem jej rozpatrzenia.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

² Uniwersytet Wrocławski, Nadzwyczajne środki zaskarżenia -

<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://prawo.uni.wroc.pl/sites/default/files/students-resources/NADZWYCZAJNE%2520%25C5%259ARODKI%2520ZASKAR%25C5%25BBENIA.doc&ved=2ahUKEwjK2bSNxaWFAxVlcfEDHU9UBT4QFnoECCYQAQ&usg=AOvVaw1PJNaNCLsMxAW9oPk-SP0J>

³ Zob. post. SN z dnia 19.03.2015 r., II KK 39/15, LEX nr 1659226.